

Sivistysvaliokunnalle

Viite: Asiantuntijapyyntö 8.10.2020

Asia: HE 146/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2021

Suomen Opiskelija-Allianssi - OSKU ry kiittää sivistysvaliokuntaa mahdollisuudesta lausua otsikossa mainittuun hallituksen esitykseen liittyen sekä lausuu eduskunnan sivistysvaliokunnalle kunnioittaen seuraavaa:

Talousarvioesitystä on pyydetty tarkastelemaan seuraavien kysymyksien näkökulmasta:

- Ammatillisen koulutuksen uudistamisen eteneminen ja näkymät mm. osaamisen ja työllistymisen kannalta?
- Rahoituksen riittävyys ja toimenpiteet opetuksen laadun ja tasa-arvon parantamiseksi?
- Toimenpiteet koronaepidemian haittavaikutusten vähentämiseksi?

Ammatilliseen koulutukseen kohdistuneet rahoitusleikkaukset (2013-2018) ovat asettaneet haasteita laadukkaalle ja opiskelijalähtöiselle ammatillisen koulutuksen reformin täysmittaiselle toimeenpanolle oppilaitostasolla vuodesta 2018 lähtien. Ammatillisen koulutuksen rahoitus on turvattava ja rahoitustasoa viipymättä korotettava. Tällä hetkellä lisää rahoitusta tarvitaan erityisesti opettajan antaman opetuksen määrän riittävyyden varmistamiseen, henkilökohtaisen osaamisen kehittämisen suunnitelman laadukkaan toteuttamisen vaatiman ohjauksen varmistamiseen, erityisopiskelijoiden riittävän tuen mahdollistamiseen sekä työpaikoilla tapahtuvan oppimisen vaatiman riittävän opiskelijan opettamisen ja ohjauksen turvaamiseen. Ammatillisen koulutuksen järjestäjien saaman perusrahoituksen tasoa on myös nostettava ja lukuisista erillisistä, oppilaitoksia kuormittavista rahoitushauista on pyrittävä eroon. Oppilaitosten tulee voida keskittyä ydintehtäviinsä eli opetukseen sen sijaan, että resursseja joudutaan jatkuvasti laittamaan hakijoille.

Huolta herättää tällä hetkellä erityisen tuen tarpeessa olevat. Heidän määränsä on noussut vuosien saatossa, kun rahoituksen taas laskenut, ja kaavailtu oppivelvollisuuden pidentäminen toisi oletusarvoisesti ammatillisen koulutuksen piiriin lisää erityistä tukea tarvitsevia opiskelijoita. Tämän vuoksi näemme erittäin tärkeänä, että

erityisammattioppilaitosten rahoitus pystytään turvaamaan, jotta niistä valmistuvat opiskelijat saavat aidosti riittävät valmiudet jatkaakseen työelämään.

Näemme myös opinto-ohjauksen keskeisenä teemana tasa-arvon ja laadun näkökulmasta. Hallitusohjelmaan kirjattu jälkiohjausoikeus ammatilliselle puolelle on erittäin tervetullut ja tärkeä uudistus, mutta tämän lisäksi ammatillinen koulutus tarvitsee kipeästi lisää ohjaajia. OAJ:n laskelmien mukaan, jotta tavoite 200 opiskelijasta ohjaajaa kohden toteutuisi tarvittaisiin jopa 500 opinto-ohjaajaa lisää. Pahimmillaan yhdellä opinto-ohjaajalla voi tällä hetkellä olla noin 800 opiskelijaa ohjattavissa, ja se on aivan liikaa, jotta laadukas ja yksilöllinen opinto-ohjaus olisi aidosti kaikkien opiskelijoiden saavutettavissa. Eroja paikkakuntakohtaisesti on paljon, ja se on hyvin ongelmallista tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta.

”Ammatillinen koulutus ja lukiokoulutus

Ammatilliseen koulutukseen ja lukiokoulutukseen ehdotetaan 1 102 milj. euroa, joka on 163 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2020 varsinaisessa talousarviossa. Lähihoitajien koulutukseen lisätään opiskelijavuosia 27 milj. eurolla hoitajamitoituksen muutokseen varautumiseksi. Jatketaan toimia opettajien ja ohjaajien palkkaamiseksi sekä opetuksen ja ohjauksen tuen vahvistamiseksi. Uusien koulutuksen järjestäjien mukaantuloon opetusmetsäkompensoinnin piiriin varataan 0,5 milj. euroa.”

OSKU on tyytyväinen rahoituksen lisäämiseen varsinaiseen talousarvioon nähden, mutta huomauttaa että Opetus- ja kulttuuriministeriö on arvioinut, että lähihoitajien koulutukseen tarvittaisiin lakiesityksen vuoksi 148 miljoonan euron määräraikainen lisäpanostus vuosille 2020-2024 (laskettuna vuoden 2020 talousarvioesityksen mukaisella opiskelijavuoden hinnalla). 148 milj. euron lisämäärärahan tarve on arvioitu siten, että sillä saataisiin tuotettua varantoon 5 000 lähihoitajaa. Uusia opiskelijoita otettaisiin pääosin kolmena ensimmäisenä vuotena, laskennallisesti noin 1 700/vuosi.

OSKU toivoo, että ammatillisen koulutuksen arvostusta lisätään yhteiskunnassa entistä enemmän. Tutkinnon suorittaneiden on voitava tuntee yhä enemmän ammattiylpeyttä valitsemaansa alaa kohtaan, jotta motivaatio jäädä alalle pysyy. Laadukkaalla ja riittävällä määrällä opinto-ohjausta pystytään varmistamaan, että jokainen nuori opiskelee aidosti itselleen parhaiten sopivalla alalla ja tietää mahdollisuudesta jatko-opintoihin.

OSKU huomauttaa, että pelkkä aloituspaikkojen lisääminen lähihoitajien määrän lisäämiseksi ei riitä vaan resursseja on aidosti varattava arvioiden mukaisesti, jotta

koulutuksen laatu ei kärsi. Laadukkaat ja määrältään korkeat opiskelupaikat eivät siltikään takaa yksistään riittävää määrää lähihoitajia, vaan alan suosiota on saatava kasvamaan ja hakijamäärää nostettua. Elinikäisen oppimisen ja täydennyskoulutusten merkitys kasvaa yhä enemmän tulevaisuudessa nopeasti muuttuvassa maailmassa, joten lisäkouluttautumisen mahdollisuus on taattava työelämässä oleville ammattilaisille koko työelämän ajan ammattitaidon vahvistumiseksi sekä työn mielekkyyden lisäämiseksi.

Ammatillisella toisella asteella sosiaali- ja terveystieteille hakeneiden määrä on vähentynyt selvästi viime vuosien aikana. Vuonna 2016 hakeneita oli yhteensä 11400 aloituspaikkojen ollessa 5700, kun vuonna 2019 vastaava luku hakeneissa oli 8800 ja aloituspaikoissa 5200. Jotta lähihoitajia saataisiin koulutettua enemmän tulevaisuudessa, on selvää, että pelkkä lisäys aloituspaikkoihin ei tuo kaivattua ratkaisua ongelmaan. Hoitoalasta on tehtävä entistä kiinnostavampi alavalinta useammalle nuorelle, jotta hakijoita saadaan tarpeeksi. (Vipunen, ammatillisen koulutuksen yhteishaku)

Valtionosuusmäärärahat opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla (1 000 euroa)

Mom.	Toimintamuoto	2019 TP	2020 TA	2021 TAE	2020/2021 muutos
29.01.30	Lasten ja nuorten harrastustoiminta	-	-	14 500	14 500
29.10.30	Esi- ja perusopetus ja varhais- kasvatus ¹⁾	692 375	705 285	469 239	-236 046
29.10.31	Vapaa sivistystyö	155 076	165 216	161 093	-4 123
29.20.30	Ammatillinen koulutus	825 459	917 598	884 657	32 941

Kuvakaappaus tiedostosta "HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE VALTION TALOUSARVIOKSI VUODELLE 2021" sivu 444

Ammatilliselle koulutukselle annettu lisärahoitus oli erittäin tervetullut vuosia kestäneiden leikkausten jälkeen, mutta eivät silti auta pysyvästi korvaamaan vuosia kestäneiden koulutusleikkausten tuhoa. Tämän vuoksi on erittäin huolestuttavaa, että valtionosuusmäärärahat ovat laskemassa tästä vuodesta ensi vuoden arvioon.

Ammatillinen koulutus tarvitsee pidempikestoista panostusta rahoitukseen, jotta koulutusleikkausten arvet ja poikkeusolojen tuomat haasteet pystytään aidosti korjaamaan.

”Ammatillisen koulutuksen toiminnallinen tuloksellisuus

Ammatillinen koulutus tuottaa alati muuttuville työmarkkinoille osaavaa työvoimaa nopeasti ja oikea-aikaisesti ennakoiden osaamisvaatimusten muutoksia ja vastaten samalla myös kasvavaan jatkuvan oppimisen tarpeeseen. Ammatillisen koulutuksen palvelujärjestelmä vastaa dynaamisesti ja tehokkaasti kaikkien asiakasryhmien tarpeisiin. Ammatillisen koulutuksen tehtävänä on myös turvata yksilöiden ja alueiden yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa koulutuspalvelujen saatavuudessa”

OSKU allekirjoittaa tavoitteen ja siihen kirjatut toimenpiteet täysin, mutta muistuttaa, että niiden saavuttaminen vaatii riittävää rahoitusta pysyvästi jatkuakseen.

OSKU iloitsee, että ammatilliseen koulutukseen on tällä hallituskaudella ja budjettiriihessä tehty erilaisia lisäyksiä. OSKU huomauttaa kuitenkin, että ammatillisen koulutuksen rahoitus on kärsinyt lukuisia vuosia ja sen aiheuttamia ongelmia ja laadun puutteita ei korvata satunnaisilla kerta-annoksina lisärahoitusta, vaan aidosti pysyvästi rahoitusta nostamalla.

Helsingissä 16.10.2020

Suomen Opiskelija-Allianssi – OSKU ry

Iivari Korkala
puheenjohtaja

Aino Pohjanvirta
pääsihteeri

Lisätietoja:

- edunvalvonnan koordinaattori Emma Holsti, emma.holsti@osku.info, 0404108814